

GLASILO

Glasilo delavcev
industrije pohištva Stol Kamnik

Leto XXXIV

April 1986

**OBISKAL NAS JE
MIHA RAVNIK,
PREDSEDNIK ZVEZE
SINDIKATOV SLOVENIJE**

Pogovor o boljši kvaliteti dela

Sredi aprila je Stol obiskal predsednik zveze sindikatov Slovenije Miha Ravnik in se s predstavniki kamniške občine, člani našega poslovnega odbora, predsedniki družbenopolitičnih organizacij in člani zveze komunistov pogovoril o dosedanjih naporih za kvalitetnejše delo in načrtih za prihodnje.

Sestanek se je udeležil Andrej Ambrožič, sekretar ZK Lj. regije, iz občine Kamnik pa Vladimir Breznik, predsednik zveze komunistov in Jelka Tušar, sekretarka zveze komunistov.

Sestanek je vodil Matjaž Drčar, sekretar osnovne organizacije ZK skupnih služb v Stolu. V uvodu je povedal, da je kvaliteta bistven element naše proizvodnje, ki ji moramo v prihodnje nameniti večjo pozornost.

Sestanek je imel pravzaprav dve točki: to je pogovor o kvaliteti dela in rezultati Stolovega gospodarjenja v zadnjem obdobju. Zadeva je zelo obširna in jo je težko strniti v kratek stavek. Sestanek je trajal dve uri in so bili tudi na njem vsi udeleženci v svojih vprašanih in ugotovitvah kratki. Gotovo je tema zelo aktualna za vsako delovno organizacijo in potrebna temeljite obdelave v naši ožji in širši družbeni skupnosti. Glavne ugotovitve sestanka bomo skušali nakazati z bistvenimi poudarki.

Praktičen uvod v sestanek je naredil Tone Šimenc, vodja naše službe kontrole kvalitete.

Splošna značilnost našega gospodarstva v preteklem obdobju je bila večanje proizvodnje in s tem tudi zaposlovanje in je bila temu tudi podrejena celotna ekonomska politika. Posebno v zadnjem obdobju pa se pojavlja vedno večje vprašanje kvalitete proizvodov, ki so seštevek vseh opravljenih delovnih operacij. Zopet je v ospredju človek, ki se pojavlja kot proizvajalec kakovosti in tudi kontrolor te kakovosti.

Tudi v Stolu je kakovost bistveni element gospodarske uspešnosti in prisotnosti na trgu. Za uresničitev te naloge smo službo kadrovske pokrili v glavnem iz vrst obstoječih končnih kontrolorjev, delno pa jo še dopolnili.

Naši delavci gredo 1. maja radi v Kamniško Bistrico. Prvomajski prazniki pa so nekaj predah med zimskimi in letnimi meseci in nekajdnevni dopust se prav prileže.

Gornja slika je stara 33 let. Prinesel nam jo je Albin Osolnik iz strojne stolarne. Povedal je, da se je takrat drugače hodilo v Kamniško Bistrico. S kolesi ali s konjsko vprego.

Prijeto je bilo pa prav tako!

Vhodna, medfazna in končna kontrola je uvedena v vsej serijski proizvodnji. Ugotavlja se število dobrih in slabih polizdelkov in izdelkov. Stanje se redno dnevno zapisuje in tudi obračunava vodjem del pri rednih mesečnih dohodkih. Podatki kažejo, da so merila vplivala na izboljšanje kvalitete in je bila uvedba stimulacije umestna. Delež slabe kvalitete je od maja 1985, ko je bil 12,4 %, do februarja 1986 padel na 4,3 %.

V nadaljevanju predstavljanja Stolovega prizadevanja za boljšo kvaliteto je govoril tudi Peter Jerman, vodja kadrovskega sektorja: »Delavec je ključni faktor, ki določa kakovost. Zadeva je prisotna že od samega začetka. Ustvarja in določa jo konstruktor, oblikovalec, pripravljalec proizvodnje, vodja v proizvodnji in neposreden proizvajalec. Vključen je tudi prodajalec v trgovini in serviser neke delovne organizacije. Izpolnjeni morajo biti vsi faktorji. Potrebe so pozitivne sposobnosti in znanje.

Izdelki so lahko višje vrednoteni na trgu, če so kakovostnejši. Poleg gospodarske uspešnosti je na pomembnem mestu ponos proizvajalca, ki je z najvišjim nivojem organiziranosti to dosegel.

V proizvodnji je treba zahtevo pozitivno opredeliti in stimulirati. Če je rezultat vzorčno pregledanih kosov v določenem obdobju 0 %, je stimulacija 10 % OD. Če pa je rezultat vzorčno pregledanih kosov 6 kratnik normalne – poprečne kvalitete, pa je materialna destimulacija minus 20 % OD.

Tone Jeglič, mojster strojnega oddelka v tozdu 2: »Prav je, da se zahteva vedno večja kvaliteta proizvodov, vendar je to težko dosežati. Dobavljeni repromateriali so vedno slabši. Iverke niso kvalitetne, furnir je luknjičast in slabšega izgleda, laki za površinsko obdelavo niso dobri.

IZ VSEBINE

Nekaj primerjav o gospodarjenju Stola v letu 1985

Obiskala nas je predsednica ZS mladine Jugoslavije

Novi računalnik že pri nas

Sestavek o neposredni proizvodnji

Na obisku na žagi, v furnirni, v grobem razrezu in v oddelku struženje

Velik problem je tudi slabo izučevanje novih kadrov. Mladi delavec pride v delavnico, formalno je izučen, delati pa ne zna. Če ne bomo sami gledali na razvoj, če ne bomo pravočasno gledali na novo generacijo, tudi praktično dobro usposobljenih delavcev, bo naša prihodnost vprašljiva.

Tako bi morali v vseh delovnih organizacijah poskrbeti za nove, tudi v praktično dobro izučene delavce, ki bodo znali rokovati s stroji in imeli odnos do ne predragega, vendar dobrega izdelka.«

Ing. Dušan Štefula, direktor službe za razvoj, tehnologijo in investicije:

»V Stolu proizvodno opremo močno obnavljamo. Operacije, ki smo jih pred leti delali na klasičnih strojih, že tečejo na sodobnih, avtomatskih mikroprocesorskih strojih. Veliko opreme smo si tudi sami naredili. Ta je kvalitetna. Oprema od naših kooperantov je slaba in moramo marsikaj tudi vrniti. Ti proizvajalci nimajo svojega razvoja in so njihovi izdelki kopije neke druge, stare tehnologije.

Uvoz je okrnjen. Vse, kar nabavimo v tujini, je zelo drago. Že posamezne proizvodne enote dosegajo zneske, ki jim je kos le zares dobro stoječa delovna organizacija.«

Boris Zakrajšek, glavni direktor delovne organizacije Stol: »Tujina zahteva vedno večjo kvaliteto proizvodov in tudi domači trg. Še nekaj let bo težko z različnimi materiali, iz katerih proizvajamo, potem pa trdno upamo, da se bo stanje popravilo. Za sedaj moramo tiste materiale kupiti takšne, kot na trgu so. Vse moramo narediti, da bo naš izdelek zares dober in še naprej obdržal ugled delovne organizacije.

Delati moramo boljše in bolj racionalno. Pri vseh v proizvodnji ni veliko gibalnega prostora, potem pa ga je več. Prav tu pa je naša naloga, da damo vse od sebe. V tovarni moramo narediti vse, da bodo naši proizvodi na terenu zares dobri. Ni prav, da se zunaj ograje delovne organizacije rešujejo zadeve, ki jih moramo rešiti na pravem mestu. Monterji na terenu naj opravijo svoje delo, delavci v tovarni pa izdelke, ki jih ne bo treba popravljati.

Z gospodarjenjem v zadnjem obdobju ne moremo biti povsem zadovoljni. Proizvod-

njo v tozdu 1 je nujno potrebno popraviti. Res pa je v proizvodnji veliko novih proizvodov.

Prepričani smo, da bomo prve tri mesece izboljšali z naslednjimi meseci in bo konec leta produktivnost in celotno gospodarjenje dobro. Če se primerjamo s prejšnjimi leti, je naše gospodarjenje dobro, ker nam drugi pokazatelji kažejo dovolj pozitivne indekse.

Naročil imamo dovolj, za izvoz večkrat celo preveč in smo pri sklepanju pogodb previdni, ker se lahko čez 5 ali 6 mesecev stanje z materiali in drugim močno spremeni.«

Na sestanku so s svojimi pripombami še sodelovali Janez Rogelj, direktor Stolove prodaje, ki je rekel, da je Stolova kvaliteta pojem za številne kupce in so naši izdelki v višjem kakovostnem razredu. To moramo obdržati, nameniti pa moramo posebno skrb tudi izdelkom, ki imajo reklamacije. Velikokrat so za napake krivi tudi drugi, npr.: za pisarniške vrtljake, ki se jim rad kviri plinski vložek, proizvaja pa ga samo en proizvajalec v Jugoslaviji. Vodja servisa Rado Suhadolec je želel, da bi se potrebne konstrukcijske spremembe hitreje vnašale v izdelke, izdelke, za katere pa vemo, da so za individualno rabo, pa ni smiselno prodajati objektom širšega pomena, ker tam zaradi svoje namembnosti ne morejo zdržati in jih je treba skoraj zastonj popravljati. Peter

Bertoncelj, vodja oddelka kovinskih ogrodij je opozoril, da so za dobavo repromaterialov potrebne zahteve in standardi, po katerih bo skladiščnik in mojster prevzel material.

Andrej Koželj, vodja tozda vzdrževanje je povedal, da je danes vzdrževalnega delavca težko primerno stimulirati. Ker delavec to ve, bo pri delu zahteval razna pojasnila in kopico načrtov, popoldne, ko opravlja delo za sebe, pa bo vse delo brez problemov sam opravil.

Franc Kerec, delegat 10. kongresa ZK Slovenije, je opozoril, da so problemi, s katerimi se ukvarjamo, široki in ne le zadeva posamezne DO. Reševati jih moramo postopoma, vendar povsod in odgovorno. Delati je treba po delih, za to smo sposobni in ljudem dokazati, da se stvari obračajo na bolje.

Miha Ravnik, predsednik zveze sindikatov Slovenije, je na sestanku zelo aktivno sodeloval. Posebej je bil zadovoljen, da se v tako dobri delovni organizaciji, kot je Stol, ki je v kamniški občini in v lesni branži na vrhu, delavci in še posebej komunisti s tolikšno zavzetostjo lotujejo problemov kvalitete in boljše proizvodnje. Zadovoljen je bil tudi z drugimi prizadevanji, načrti in odločitvami poslovnega odbora, ki v težkih gospodarskih razmerah skuša dobro poslovati.

Predsednik slovenskega sindikata, Miha Ravnik, je ob zaključku svojega izvajanja podčrtal, da kvaliteta dela ni samo dobro delo za fizični izdelek, pač pa zelo širok pojem za življenje in delo v združenem delu v prostoru in času, v katerem živimo. Za zavestnega delavca je to velika prednost in pot k uspehu.

Vsega dobrega dela, odločanja in proizvodnega dela se ne da materialno stimulirati. Pomembnejše je spoznanje, da moramo v naših glavah še marsikaj spremeniti. Potrebni bo še veliko naporov. Ekonomski kriteriji za trg so izhodišče, tako na proizvodnem, kot še posebej v kvalitetnem pogledu.

Kvaliteta našega dela je naloga, ki je ne bo potrebno uresničiti samo v naših delovnih obratih, pač pa na vsakem koraku našega življenja, dela, odnosov in nasploh našega prepričanja, da si bomo z boljšim pristopom do dela odpravili kup današnjih problemov, za katere bi morali spoznati, da jih z odlaganjem ne bomo rešili.

C. S.

Srečanje delavcev v Kamniški Bistrici

Tudi letos bo ob delavskem prazniku, 1. maju, tradicionalno srečanje delavcev v Kamniški Bistrici. Ob kulturnem programu bodo tudi podeljena občinska priznanja. »Srebrni znak sindikata« in »Inovator leta«.

Pričetek programa bo ob 11. uri.

Delavce obveščamo, da bodo razen rednih avtobusov vozili še posebni avtobusi in to na relaciji:

Duplica – Kamniška Bistrica, ob 10. uri

Kamnik – Kamniška Bistrica, ob 10.10 uri in ob 10.30 uri ter

krožni avtobusni promet gondolska vzpenjača – Kamniška Bistrica od 12.00 do 15.00 ure.

Delavce, ki se bodo odločili za lasten prevoz, obveščamo, da lahko parkirajo v bližini doma v Kamniški Bistrici do popolnitve parkirnih prostorov, potem pa bo parkiranje možno na parkirnih prostorih ob gondolski vzpenjači.

Vsi udeleženci so dolžni upoštevati navodila članov narodne zaščite in milice, ki bodo urejali promet in skrbeli za prometno varnost.

Za člane kolektiva bo tudi letos organizirano razdeljevanje bonov na običajen način.

Za hrano in pijačo bodo veljale naslednje cene:

Hrana – porcija 650.– din
 – kotlet na žaru s prilogo in kruhom
 – hrenovka na žaru s prilogo in kruhom
 – klobasa na žaru s prilogo in kruhom
 – mešano meso na žaru s prilogo in kruhom

Pijača:

vino (namizno belo oz. rdeče) 700.–
 pivo – 1/2 l 250.–
 kokta, jupi, sok TP 100.–
 radenska 1 liter 150.–
 vodka, vinjak, cynar 150.–
 kava 100.–

VSEM DELAVCEM ČESTITAMO K 1. MAJU IN KLIČEMO NA SVIDENJE V KAMNIŠKI BISTRICI!

IOSK STOL

Nekaj primerjav o gospodarjenju Stola v letu 1985

Ko obravnavamo zaključni račun za leto 1985, je umestno, da se primerjamo tudi z drugimi DO naše panoge, kar nam da še bolj objektivno sliko o našem poslovanju. Trenutno so nam dosegljivi za leto 1985 samo skupni finančni rezultati Splošnega združenja lesarstva Slovenije. Najprej pogledimo, kaj pomeni Stol v okviru Splošnega združenja Les. V Stolu ustvarimo 5,5 % vsega celotnega prihodka Les-a, 6,6 % dohodka in 11,3 % akumulacije pri 4,03 % vseh zaposlenih. Če se ustavimo pri pokazateljih dinamike, lahko ugotovimo, da ima DO Stol kar precej hitrejšo rast celotnega prihodka (indeks 207) kot pa članice Splošnega združenja Les (indeks 184), prav tako tudi rast dohodka (indeks 199) krepko prekaša rast dohodka Les-a (indeks 139). Naslednji, lahko rečemo osnovni primerjalni kazalec poslovanja, je dohodek na delavca, ki je v Stolu v letu 1985 2.501.152 dinarjev in je za 974.957 dinarjev večji kot ga imajo članice Poslovnega združenja Les. Akumulacija na delavca v Stolu znaša 742.933 dinarjev in je večja od akumulacije Splošnega združenja za 180 %.

Primerjava povprečnih mesečnih izplačil osebnih dohodkov na zaposlenega nam pokaže, da smo v letu 1985 bili nad popre-

čjem Les-a in to za 19 %. Iz vseh teh primerjav lahko ugotovimo, da smo v letu 1985 dosegli kar solidne rezultate, seveda pa bo potrebno v bodoče vložiti veliko truda, saj sedanje stanje v lesni industriji ne kaže dobrih obetov. Da je na splošno lesna industrija v težavah, kaže skupna številka izgub Poslovnega združenja Les, ki znaša preko 3 milijarde, od tega pa ima Sozd Uniles kar 1,5 milijarde izgube. V okviru Unilesa so največji izgubarji Meblo Nova Gorica, ki ima 500 milijonov izgube, potem Marles Maribor s 490 milijonov izgube in Lesnina Ljubljana s 160 milijonov izgube.

Marijana Fras

Predsednica ZS mladine Jugoslavije obiskala Stol

V začetku tega meseca je v spremstvu predstavnikov mladine kamniške in domžalske občine obiskala Stol predsednica mladinske organizacije Jugoslavije Silvija Žugić-Rijavec. V Stolu sta jo poleg naših mladincev sprejela direktor splošnega sektorja Janko Gedrih in direktor sektorja za razvoj, tehnologijo in investicije ing. Dušan Štefula, ki je gostom in domačim mladincem za sprejem povedal nekaj besed o naši delovni organizaciji in pokazal naše izdelke v razstavnem prostoru upravne stavbe.

Ing. Dušan Štefula je povedal, da Stol velik del proizvodnje izvažata, ker so naši proizvodi po oblikovni in uporabni plati na vrhu jugoslovanske proizvodnje. Prav za sodobno oblikovanje smo prejeli priznanje in nagrade, tako na najvišjih mestih v državi, kot zunaj meja; V Kölnu, Milanu in drugod. Pred leti smo veliko denarja namenili za izgradnjo novih proizvodnih in upravnih objektov, zadnja leta pa vlagamo vse sile v posodobitev tehnologije, ki ima prav sedaj tudi v lesni industriji poudarek na računalniško vodenih strojih in napravah.

Lesna industrija ima probleme zunaj naših meja, ker si ne moremo razdeliti proizvodnih programov, konkuriramo pa si tudi s cenami.

Stolovi proizvodi so opremili velike zgradbe v Ameriki in celo v Havani, da o naštetih drugih državah posebej ne govorimo.

Po ogledu razstavnega ploskovnega in sedežnega pohištva so si mladinci v družbi naših predstavnikov ogledali posebno zanimive in sodobne dele Stolove proizvodnje, kot elektronsko vodenje lesne sušilnice, avtomatsko odstranjevanje lesnih odpadkov v grobem razrezu, del proizvodnje v mizarni, posebej pa avtomatski mikroprocesorski koprni stroj Maka, ki je zelo natančno in kvalitetno obdeloval naslonjalne dele za stole, seveda po več komadov naenkrat.

V drugem delu srečanja naših mladincev s predsednico mladine Jugoslavije je bil pogovor v sejni sobi poleg obrata Družbene prehrane. Pogovor je pričel Brane Hafner, sekretar mladine v kamniški občini.

»Zbrali smo se, da se pogovorimo o problemih, delu in težnjah mladih ljudi v naših delovnih organizacijah. Radi pa bi tudi izvedeli, koliko aktivna je mladinska organizacija drugod po državi, s kakšnimi težavami se ukvarjajo naši vrstniki in nasploh, kako se danes mladinci vključujejo v našo družbo.«

Matej Razdevšek je predsednik Stolove mladinske organizacije. Razložil je, da je pri nas 380 mladink in mladincev, od teh pa je posebej aktivnih le nekaj odstotkov. Mladinska organizacija osem mesecev ni delala, ker je prejšnje mladinsko vodstvo zamerilo organiziranju javne in radijske prireditve Glas mladih izven mladinske organizacije, ki jo je vsa leta prej organizirala mladina. Prejšnje mladinsko vodstvo je odstopilo in prvi poizkus po nekaj mesecih, da bi mladinska dejavnost zopet zaživela, ni uspel. Šele na drugem sestanku so mladinci pokazali zavzetost in se ponovno organizirali.

Delo mladinske organizacije v Stolu poteka na nivoju DO, aktivni pa so po tozdihi. Mladinci so v pomembnih samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah. Njihova skrb je tudi uvajanje mladih delavcev v delo, stanovanjski problemi, ki so za mlade družine še posebno težki, ker po finančni plati in drugih kriterijih ne dosega starejših delavcev.

Zanimanje za mladinsko delo, ki je na prostovoljni osnovi, tudi v Stolu ni dobro. Tisti mladinci, ki žive zelo blizu delovne organizacije, še kažejo nekakšen interes, oddaljenejši, predvsem iz kmečkih družin, pa veliko manj. Tudi v starejših delavcih je negativna miselnost in mladega človeka raje odrinejo od skupnega dela.

V pogovoru, v katerem so sodelovali tudi drugi mladinci in z aktivnim usmerjanjem in vzpodbujanjem tudi predsednica mladine Jugoslavije, je bila izrečena vrsta ugotovitev in tudi kritik.

Mlad človek ni privesek družbe in delavec, ki ga naj starejši pri rednem delu ignorirajo, pač pa naš državljan, ki bo moral čez nekaj let prevzeti vsa današnja bremena na svoje rame. Vemo, da je zanimanje za mladinsko delo padlo tudi drugod po državi, vendar so še vedno mladinske organizacije, ki zelo dobro delajo.

Zelo pomemben je pravilen pristop do dela. Tudi mladi človek ne more le zahtevati delovnih in družbenih prednosti, če pa tega ne doseže, pa biti užaljen in pasiven, pač pa je mladinec še posebno dolžan z mlado močjo in optimizmom pristopiti k skupnemu in prav tako aktivno k svojemu delu.

Veliko mladih ljudi tudi ne ve, kaj je pravzaprav namen in delo mladinske organizacije. Nihče jih ni o tem natančno informiral. Ko vidijo svoje vrstnike brez pravih interesov, so še sami taki. Vendar si na ta način ne bodo ustvarili avtoritete. Avtoriteta je le na osnovi dokazov, resnega dela.

Ker se mladinci ne zanimajo za delo svoje organizacije in ker so vmes tudi druge informacijske pomanjkljivosti, mladi iz enega okolja ne vedo, kaj delajo njihovi sosede v drugi delovni organizaciji, na občinskem nivoju, malo kaj v republiki in zvezi.

Predsednica mladine je povedala, da je bila dana pripomba, da naj bi bilo mladinsko delo centralistično, vendar so tako pobudo takoj odločno zavrnili. Aktivnosti morajo prihajati iz mladega človeka samega, ne pa z nekako prisilo, ki je ne bo hotel sprejeti.

Narobe je, če bi se tudi od mladincev zahtevalo, da naj se njihovi problemi naenkrat rešijo. To ni mogoče. Frontnost interesov pa mora živeti. Mladinska organizacija ni samo ozki krog izbranih kadrov in veliko opazovalcev, pač pa kot pri vsakem uspešnem delu, dobri in predani delavci.

Ob zaključku sestanka je bilo čutiti, da se mladi v našem okolju zavedajo članstva v družbi in življenje tudi z odprtimi očmi opazujejo. Vendar bodo morali bolj kot sedaj le nekateri, poseči v naš vsakdan.

Novo Stolovo mladinsko vodstvo je pripravljeno delati in tudi ve, kaj je njihovo

Predsednica mladine Jugoslavije si je v Stolu ogledala našo proizvodnjo in se z mladinci pogovorila o njihovih problemih.

Prav bi bilo, da bi vsak tak sestanek prinesel spremembo k boljšemu!

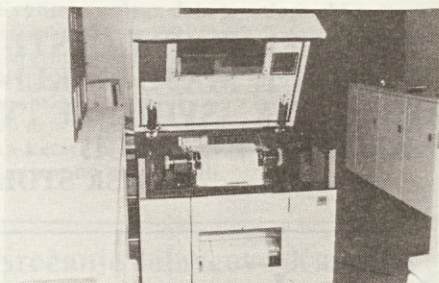
delo. Tako prepričanje so dali tudi predsedniki mladinskih organizacij iz drugih kamniških tovarn. Upanje je, da ti interesi niso bili izrečeni le na sestanku, pač pa bodo zaživel v praksi. Tov. Silvija Žugič – Rijavec je za prihodnje mladinsko delo nanizala sveženj novih idej. Našemu mlademu človeku je pokazala, da tudi v mladinski organizaciji brez pravih ljudi ne gre.

Našega mladega človeka ne smejo ovirati generacijski problemi in ne druge težave na delu in v krajevni skupnosti, ker brez tega ni-

koli ne bo. Zavedati se mora, da je delovni uspeh odvisen prav od vsakega člana družbe. Od mladega še bolj kot od starejšega. Mlad človek mora biti aktiven danes, da bo jutri še bolj uspešen.

Mlad človek mora tudi vedeti, da je delo v mladinski organizaciji nujna priprava za kasnejše delo in življenje in bo osveščen, delaven in sposoben človek mogel urejati naše odnose, izboljšati našo proizvodnjo in nasploh kvaliteto življenja.

C. S.

Naš centralni računalnik IBM S/38 so elementi, ki na zunaj niso zelo velikih dimenzij, velika pa je njegova delovna zmogljivost, nekajkrat hitrejša in obsežnejša od sedanje.

V Stolu nov, sodoben računalnik

Kot druge delovne organizacije ima Stol že vrsto let računalnik, s katerim je opravljal računalniške obdelave za sebe in tudi druge naročnike. Z leti se je število obdelav močno povečalo in računalnik se je izbral. Da je bilo vse delo pravočasno opravljeno, je bilo treba delati na tri izmene in še skoraj vse proste sote. Današnja proizvodnja je zahtevna in včasih ne more niti ure čakati na računalniške obdelave. Tako je postal tudi računalnik, ki je delal v računskem centru, stroj za proizvodno delo in številne druge obračune in izračune.

V starem računalniku se je večkrat pokvarila delovna enota in potrebno se je bilo znajti. Za pomoč in nadomestilo dela smo najeli drug računalnik; se pravi, njegove storitve. Tako je šlo do sedaj, ko je po velikih naporih in veliki nabavni ceni (400.000 ameriških dolarjev + carina) prišel v Stol nov, najsodobnejši računalnik IBM S/38 s še sodobnejšim načinom dela in velikimi zmogljivostmi. Računalnik je že pripravljen za delo. To so opravili tehniki IBM-a, za delo pa so tudi usposobljeni nekateri naši delavci, med njimi tudi Andrej Urbanc, ki je naš vodja službe za organizacijo in programiranje. Postavili smo mu naslednja vprašanja:

Kakšen je novi računalnik?

Je dva do trikrat hitrejši od starega, se pravi, da bo delo na njem veliko hitreje opravljeno. Računalnik, ki je izposojen, bo sicer ostal pri nas do konca leta, do tedaj pa bomo pričeli vse obdelave opravljati na novi računalnik.

Računalnik IBM S/38 je bil nabavljen zato, ker smo že doslej vse obdelave delali na računalnika iste firme in bo tako prehod na novega hitrejši in lažji.

Vse obdelave na stari računalnik so potekale na klasičen način. Pisne dokumente je bilo treba dostaviti v računski center, kjer so se vnašali kot paketne obdelave v diskete. Tudi sedaj bodo še ostale take obdelave (npr.: obračun osebnih dohodkov). Novi računalnik ima sposobnosti delati z zunanjimi priključki, kot so osebni računalniki, terminali in printerji.

Za sedaj imamo v Stolu štiri osebne računalnike, 21 terminalov, printerji pa še pridejo.

Ali bi za naše bralce razložil, kaj je osebni računalnik, terminal in printer?

Vse te naprave so sestavni del centralnega računalnika IBM S/38 in so torej z njim povezane.

Osebni računalnik je izredno zanimiva zadeva. Pri nas imamo IBM PC XF. Ta naprava ima široke možnosti. Strokovnjaku je mogoče z njim narediti številne obdelave, katerih del lahko za vedno ostane v tem osebem računalniku in so vsak trenutek uporabniku pri roki, del pa jih je mogoče po žični povezavi prenesti v centralni računalnik, kamor je mogoč tudi pristop do drugih splošnih podatkov, s posebnim pooblastilom, pa tudi do posebnih podatkov. Seveda je za tak poseg posebno dovoljenje in šifra.

Torej so možnosti komuniciranja zelo široke. Ni potrebno čakati po več ur ali celo dni, da uporabnik pride do potrebnih informacij, pač pa le nekaj sekund. Koliko vrst podatkov danes pri delu rabimo, vsi vemo.

Terminal je tudi naprava z ekranom, le da nima naprave za vnašanje podatkov za osebno rabo; torej nima samostojnega dela, s katerim bi neki delavec v tozdu ali skupnih službah opravljal obdelave za svoje področje, na računalniku v svoji pisarni. S terminalom se vnašajo podatki v centralni računalnik in prav tako iz tega računalnika posredujejo na delovno mesto.

Printer je zelo sodoben pisalni stroj, za katerega je mogoče preko terminala iz računalnika izpisati informacije, za katere želimo, da jih imamo v taki obliki.

Delo na novem računalniku bo zahtevnejše in terja specialno znanja!

Prav v ta namen smo že bili trije Stolovci na posebnem tečaju. To sta še Irena Štebe in Silva Smolnikar. Usposabljanje traja več tednov in aktivno angažiranje. Lažje bo, ker imamo že izkušnje s starejšimi računalniki istega proizvajalca in so osnove dela nekako iste.

Navdušenje za delo z osebni računalniki kažejo naši mladi strokovnjaki v tozdih in skupnih službah!

Mlad človek, ki je zrastel v dobi izrednega tehničnega napredka, je že po osnovnem prijemu zelo pristopen za delo z računalniki. Tudi pri nas so mladi ljudje, ki imajo veliko veselje do tega področja. Pri svojem doseda-

njem delu so prišli do zaključkov, da je nesmiselno uporabljati ure in ure časa za ročno obdelavo podatkov, pri tem pa izpuščati iz rok glavni namen, dobro in sprotno opravljanje tistih smeri dela, ki dajo največji uspeh in zagotavljajo večjo uspešnost proizvodnje.

V tozdu 2 je pionir na tem področju ing. Nande Lah, vodja priprave dela v tem tozdu, v tozdu 1 pa tehnolog, ing. Stane Kočar. Oba vidita v računalništvu velik in hiter korak naprej. Z računalnikom je mogoče v proizvodnji vse vnaprej izračunati, to je porabo materiala, izdelavnega časa, celo vrsto drugih stroškov in zahtev in potem tudi proizvodnjo vsak trenutek dobro spremljati in videti, kako nam delo poteka.

Še eno vprašanje. Ali boste tehnično lahko izkoristili vse možnosti, ki jih novi računalniki nudijo?

V to smo prepričani. Na voljo so izredno natančna tehnična navodila, ki so sicer v angleščini, vendar smo za uporabo vzposobljeni.

Prehod na širši računalniški način priprave, vodenje, spremljanje in obračunavanje proizvodnje je širša zadeva, ki bo našla pravi učinek v prihodnjem času in ob sodobnih in delovnih ljudeh. Taki ljudje so pri nas in prepričani smo, da jih bo v prihodnje še več.

Delo z računalnikom ni težje in suhoparno, pač pa je hitro in enostavno, seveda ob obvladovanju primerne znanja.

C. S.

Sestavek o neposredni proizvodnji

Če hočemo zadevo opisati na ustrezen način, jo moramo začeti na koncu (ne na začetku), ker so pravzaprav na tem mestu najbolj vidni vsi problemi, pomanjkljivosti, izgovori in tudi dane potrebne in nepotrebne pripombe na račun vseh tistih, ki so hote ali nehoti napravili napake, malomarnosti, pomanjkljivosti in še kaj zraven, seveda od začetka.

Zaustavimo se ob nekem montažnem traku, kjer poteka montaža pohištva. Polizdelki so pripravljani za končno montažo. Nekateri so brezhlebn, drugi imajo površinske, oblikovne in dimenzijske napake. Če bi bilo vse v redu, bi tudi končna montaža lahko tekla brez problemov. Seveda, če ne bi bilo tega čēja, preko katerega ne moremo.

Izdelek je namensko, dimenzijsko in kvalitno tako zasnovan, da bi bil ob zares dobri pripravi vseh polizdelkov in pripravi končne montaže lahko v kratkem času in brez nepotrebnih naporov končno izdelan, embalaran in oddan v skladišče. Ker pa je predhodna priprava polizdelkov taka, kot je, nastajajo na koncu težave, s katerimi se mora končni monter najnujno spopasti, če hoče izdelek spraviti skupaj.

Za spojitev polizdelkov so potrebni vijaki, za vstavitve vijakov pa izvrtane luknje. Izvrtine so napravljene v kovinskem ogrodju in v lesenih polizdelkih. Delavci na končni montaži trde, da tudi luknje v kovinskem ogrodju niso točno izvrtane, čeprav tega na polizdelkih, ki so pred nami, ni videti. Kovinarski delavci so že po svojem osnovnem pristopu od lesnih delavcev neprimerno bolj točni in ni toliko verjetnosti, da bi njihova točnost odstopala za več milimetrov. Vendar, beseda je tu in vzrok za razmišljanje. Točno ni to in ne to, potem pa spravi skupaj, če moreš. Luk-

nji ravno toliko »strižeta«, da vijak ne gre noter. Seči je treba po vrtalki in luknjo primerno prilagoditi. To pa je že skoraj tolikšno delo, kot skozi kovinsko ogrodje, ki že ima napravljeno izvrtino, luknjo v lesni polizdelki nanovo izvrtati.

Normalno je, da vsako delo opravimo na mestu, ki zahteva najkrajši izdelavni čas in terja najmanj delovnega napora. Vedno pa vendar nismo za to. Posebno takrat ne, če je v vprašanju nova delovna norma, ki bo z različnimi skrajšanji in natančnejšim merjenjem še marsikaj starega odpravila; takega, za kar smo vsi vedeli, vendar je doslej takšna ostala. Nova norma, ki je posledica spremenjenega, izboljšane delovnega postopka, je običajno problem, pa čeprav ni potrebno delavcu po novem občutno bolj delati, ker so pač delovni pogoji boljši. Vedno so izgovori na druga dela, druge sodelavce in vedno je treba najti krivice za spremenjeno delovno zahtevo. To so običajno tehnolog, mojster ali obratovodja. V očeh neposrednih proizvajalcev so to ljudje, ki ne delajo drugega, kot priganjajo k delu.

Delovne norme bi morale biti v praksi enako težke, prav toliko bi morali biti obremenjeni tudi režijski delavci, od tistih v delavnici do tistih, ki se ukvarjajo z drugimi deli. Ker pa je že postavitev zares izenačenih norm dovolj resen problem, ki mu še v marsikateri delovni organizaciji niso prišli do dna, se k temu dodajajo še drugi problemi, najbolj pa jih občuti tisti, ki je za enako ali manjše plačilo bolj obremenjen. Tisti, ki je manj, se ne bo oglašal.

Če se pri končni montaži pojavljajo le manjše napake pri izdelavi polizdelkov ali polizdelkov, ki so že sestavljeni v sklope, je te mogoče z ne prevelikim podaljšanjem izdelavnega časa in povečanim trudom v primernem času odpraviti. Če pa so napake večje, je zadeva mnogo težja. Običajno so ravno pri določitvi nove norme pripravljene netočni polizdelki, ki jih delavci pri končni montaži na vse načine popravljajo. Temu primeren je tudi porabljen čas, ki je po odpravi teh pomanjkljivosti neustrezen.

Še ena zadeva je vredna omembe. Upokojeni delavci pravijo, da je bilo pred desetletji to še močno drugače, danes pa ni več tako. Pa vendar je, čeprav ne več povsod. Za nekatere delavnice izgleda, da naj bi bile kot nedotakljiva delovna sredina, v kateri naj bi dali odločilno besedo le določeni delavci, drugi pa naj v to okolje ne bi posegali, čeprav ti nimajo niti malo slabega namena. Ze velikokrat smo bili priča primerom, da se je dalo ravno z odkritim sodelovanjem veliko narediti in nam je bilo v skupno korist. Vsem zaposlenim!

Ko se pogovarjamo, da bi v predhodnih oddelkih odpravili razne pomanjkljivosti, ki bi potem prišle prav delu pri končni montaži, to izzveni kot nekako nasilno spreminjanje sedanjenega načina dela, ob katerem vendar vse teče in stanje ni preslabo.

Če bi delavec gledal na vsakega sodelavca za njim, bi bila največja količina dela hitro opravljena, dobro in v skupen dobrobit.

Po potrjenem novem tehnološkem postopku, (ki ni nikoli dograjen, vedno ga je treba dopolnjevati), so določene nove norme. Te niso nekak napad na delavca, ki to delo opravlja, ali na večjo skupino delavcev; pač pa so del skupnega prizadevanja, da bi naredili tisto, kar moramo narediti. Morda še ne danes, v polni meri in na vsakem delovnem mestu, vendar je eden izmed tisočih korakov vendar narejen.

Da se nanovo začeto delo olajša, je naloga vseh, ki posredno in neposredno delo pripravljajo, da postopke pozitivno spreminjajo in jim vedno dodajajo koristne

izboljšave. Z različnimi, včasih na pogled skoraj nepomembnimi prihranki in lažjim delom je mogoče na delih, ki so že kot nekakšen del tekočega traku, vnesti nove načine dela, ob katerih bo glavno delo dobro teklo. To so polizdelki pravih točnosti, natančne montažne šablone, enostavna in dobra zaščita polizdelkov pred odrgrinami, predvsem pa na končni montaži dobro urejeno delovno mesto z orodji in pripravami, ki so vedno pri roki in ne napoti.

Narobe bi bilo, da bi se brez vzpostavitve ustreznih delovnih pogojev pogovarjali za delovne norme po drugem načinu dela in bi bile te težko dosegljive. Še bolj narobe pa bi bilo, da ne bi v skupnem sodelovanju in medsebojni pomoči stremeli za hitrejšim, a obenem ne težjim delom. Takega načina se oprijemljejo vse proizvodnje.

Zadeva pa je naloga vseh. V tem primeru pa radi pokažemo na drugega.

Če bi bilo . . . ?

C. S.

KAJ IN KAKO DELAMO

Na obisku na žagi, v furnirni, v grobem razrezu in v oddelku struženje

Že ime delovne organizacije pove, da je tu proizvodno delo na prvem mestu. Za aprilsko številko Glasila smo obiskali nekatere oddelke našega največjega tozda, to je tozda 1. V majski in junij-julijški številki pa bomo pogledali še v druge oddelke in tozde. Za spremembo se tokrat nismo pogovarjali le z vodjem tozda, kot je bil to primer enkrat ali dvakrat nazaj, pač pa z obratovodji in mojstri oddelkov.

Najbrž vsakega delavca v Stolu zanima, kako delajo v sosednih delavnicah in tozdih, kakšno vzdušje je tam, kako so zadovoljni z osebnimi dohodki in tako naprej. Gole številke, ki jih vidimo v raznih obvestilih, marsičesa ne morejo povedati in si razne uspehe in tudi neuspehe pač po svoje razlagamo. Primeri pa so odvisni od marsičesa. Poleg priprave dela do organiziranosti v oddelkih in na delovnih mestih, od zavesti mojstrov do delavnosti neposrednih proizvajalcev.

Naša skupna želja je, da bi tudi v prihodnje dobro poslovali, imeli primerne osebne dohodka in zaupanje v svojo delovno organizacijo. Zelo zanimivo je, da je prav od zaupanja marsikaj odvisno. Ob tem pa večkrat ne pomislimo na še eno zadevo; da si zaupanje pravzaprav sami ustvarjamo; z dobrim delom vsakega izmed nas. Če tega ni, so problemi tu in bodo gotovo v prihodnje še večji.

Tudi Stolov delavec hodi na delo zaradi zaslužka. Vsa naša 80-letna zgodovina pa je pokazala, da tudi zaradi drugega, to je navezanosti na Stol.

Najlepši delavski praznik je 1. maj. Praznik dela je tudi praznik vsega, kar smo v teh dobrih 40. letih zgradili, dosegli, kar danes imamo.

Vemo, da bi bilo naše delo lahko boljše in rezultati večji. Vsi tudi vemo, da nam nihče ne bo ničesar dal in se bomo morali v prihodnje bolj organizirati, bolj razmišljati, kako bomo delali in dosegali večje rezultate.

V obdobju po vojni smo dobro delali. Nismo imeli toliko delovnih priprav, kot jih imamo danes. Nismo imeli strokovnjakov in ne vsestransko izobraženih delavcev. To danes imamo. Manjka pa nam delovne volje, tiste zagnanosti, ki smo jo imeli pred dvema, tremi desetletji.

Ob praznovanju 1. maja ne bodo naši prazniki naše dobro počutje, če se bomo tolažili, češ, bo že nekako. Praznik dela je obračun naše storilnosti in sposobnosti.

Vsi lahko priznamo, da smo veliko govorili in premalo naredili. Tudi letošnji 1. maj je trenutek, da o tem vprašamo sebe, ne drugega!

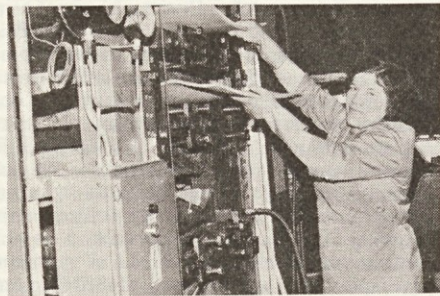
Prvi maj, praznik dela, bomo praznovali vsi.

Tisti delavci, ki so naredili več in boljše, naj bodo v prihodnje tudi drugim za vzgled, da smo skupaj sedaj in v prihodnje sposobni spreminjati svoj kraj, delovno okolje, predvsem pa sebe in biti takšni, za kar tudi te ljudi družba ima.

Jože Zupin, vodja poslovne enote 4:

Dobava hlodovine letos ni zadovoljiva. Zima je bila izredno dolga, bilo je tudi zelo veliko snega in gozdna gospodarstva niso mogla sekati in spravljati lesa iz gozdov. Tako smo zadnje čase dobivali le toliko hlodovine, kolikor smo jo sproti razžagali.

Kvaliteta hlodovine je zelo različna, kot je različna nabavna cena. Najlepše hlode vedno sproti odbiramo in uskladiščimo v bazen. Ta les je pripravljen za proizvodnjo domačega furnirja. Ostale hlode pa tudi razporejamo po kvaliteti, debelini in dolžini. Tolikšnega sortiranja, kot bi ga hoteli, pa vendar ne moremo opraviti, ker še vedno nimamo transportnega dvigala, s katerim bi brez večjih naporov hlode ustrezno prekladali. Delo še vedno opravljamo s cepini. Vsakdo ve, kako je s tem. Dvigalo je bilo obljubljeno ob koncu lanskega leta, sedaj pa pravijo, da bo montirano najkasneje konec maja. Proizvajalca sta domača: Liv Postojna in Metalna Maribor. Z vključitvijo dvigala v redno delo se bo močno zmanjšal fizični napor in tudi število transportnih delavcev bo lahko manjše.

Prepričani smo, da je ta slika bolj za spomin kot za prikaz stanja. Valjenje hlodov s cepini ni lahko delo. V bodoče ga bo v dobri meri opravljal delavec s posebnim dvigalom. Upamo, da res že maja!

Pred vstopom hlodovine v oddelek žage te razrežemo na potrebne dolžine, ki so od 2 – 5 metrov. Razumljivo je, da debelejša hlode razžagujemo v debelejša deske in plohe, tanjše pa v 20 mm deske. Tudi pri debelejših hlodih zaradi boljšega izkoristka ob strani odpadajo tanjše deske in tako za te ni nikoli problem. Problem pa so debelejša dimenzije. Za noge nekega stola žagam posebne morale, ki so dimenzije 115 x 115 mm. Potreben je zelo lep les, pa je še zelo slab izkoristek.

Največ razžagujemo bukev in smreko, v manjših količinah pa jesen, hrast, macesen, javor, pa tudi češnja, kostanj in jelko.

Polnojarmenike in širokolistno tračno žago smo ob koncu lanskega leta obnovili in ti stroji sedaj za silo služijo, okvare pa so kljub temu precej pogoste. Gotovo jih je 10 % vsega delovnega časa.

Stroji na žagi so močno izrabljeni, najmlajši je star 22 let. Lani se nam je pri polnojarmeniku zlomila glavna gred. Naši remontni delavci sicer okvare tako popravijo, po tej strani ni posebnih problemov.

Odstranjevanje žagovine pod žago ni dobro rešeno. Odsesovalne naprave opravijo del dela, drugo žagovino pa je treba s košem znositi v kontejner. Manjše krajnike, ki tudi padajo pod žago, delavec s košem znosi v peč.

Gotovo bo marsikoga zanimalo, kako vemo, katere debele deske in plohe moramo žagati. V delovnih planih vemo, kaj bomo rabili v prihodnjih letnih obdobjih, dovolj podatkov pa imamo tudi iz dolgoletne prakse.

Plohe po razrezu z dvigalom zložimo v zloge in seveda naletvimo, deske pa v skladišču rezanega lesa ročno skladamo. Sušenje takega, svežega lesa opravljamo na dveh mestih, to je v starem, obstoječem skladišču na južni strani matične tovarne (ob Šmarci) in na novi deponiji ob tozdu 2. Zanimivo je, da se les na starem mestu po zgraditvi nove upravne stavbe in še drugih zgradb v okolici ter obvoznice veliko slabše suši. Ni več pravega prepriha. Ob tozdu 2 je les v enakem obdobju precej bolj suh.

Plohi so na zračnem sušenju od 9 mesecev do enega leta in v tem času izgube prosto vodo, se pravi, da se posuše od 30 – 25 % vlage. Dokončno sušenje potem opravimo v lesnih sušilnicah.

Za delavnost moramo reči, da je v glavnem dobra in se večina delavcev zaveda, kaj je naša skupna dolžnost. So pa tudi primeri, ko nekateri iščejo le osebne koristi, to, kako jim bo čas čimlažje minil in kako bi imeli dober osebni dohodek. Veliko vlogo pri dobrem poteku dela imajo mojstri. Mojster mora biti dober organizator in svojim delavcem za vzgled. Takega mojstra bodo delavci raje ubogali in v oddelku bo več narejenega.

Na razpoložanje ljudi močno vpliva gospodarsko stanje v delovni organizaciji in redni mesečni osebni dohodki. Samoupravljanje je v zadnjih letih izgubilo na veljavi, ker imajo vedno večjo moč administrativni ukrepi in cele vrste predpisov. Delavci bi morali biti gospodarji našega dohodka, pa vedo, da niso.

Kljub temu pa se vsi dobri delavci zavedajo, da bo treba tudi v prihodnje dobro delati, če bomo hoteli to, kar imamo, obdržati in še izboljšati.

Za zaključek še nekaj ugotovitev. Žaga je primarni obrat in je tak tudi vzlet ob strani Stolovcev. Kljub temu pa je zelo pomemben, delo v njem pa težaško. Ljudje se tega zavedajo in posebno sedaj, ko še niso postopki posodobljeni, pri nas ne delajo radi. V prihodnjih letih bodo šli v pokoj nekateri vodje polnojarmenikov in bomo nujno rabili nove delavce.

Poslovni enoti, v katero spadajo lesne sušilnice, krivilnica, grobi razrez in struženje, so v pomoč naši mladi strokovnjaki: Ing. Franc Poglajen, ki je zelo dober analizador številnih podatkov in so nam ugotovitev vodilo za prihodnje delo. In ing. Pavel Ojsteršek, ki je tudi zelo marljiv praktičen strokovnjak. Z vso predanostjo rešuje naše probleme, posebno pri klasičnem kriviljenju lesa in kriviljenju z visokofrekvenčnim tokom.

Franc Juvan, vodja furnirne v tozdu 1:

Do nekako prve polovice lanskega leta smo imeli dovolj in preveč dela. Veliko naročil je bilo za pannelske sedeže in prav tako za italijanske Leyform. Delati smo morali celo v nadurah in še ponoči.

Proti koncu leta 1985 so se pričela naročila manjšati. Tako za pannelske sedeže, kot za Italijo. Tako pomanjkanje dela je bilo vse do letošnjega marca. Zadeva ni prijetna. Če ni naročil na stiskalnicah, potem je potrebna manjša proizvodnja furnirja. Manj je dela pri parilnih jamah, na lupilnici, sušilniku in drugih pripravah za stiskalnice.

V takem primeru imamo delavcev preveč. Posoditi jih moramo v drugo poslovno enoto, kot je npr.: grobi razrez. Delavci so te zahteve sprejeli z razumevanjem. V grobi razrez smo poslali predvsem pomožne delavce, tisti, ki so ta čas ostali pri nas, pa so delali druga dela.

Težave imamo z sedaj že zastarelimi proizvodnimi napravami, kot so parilne jame, lupilnica in tudi sušilnik. Projekt za obnovo parilnih jam je že narejen. Izdelana je že tudi nova toplotna postaja. Obnovili bomo sedanje parilne jame in zgradili še novo, ki bo v podaljšku obstoječih jam, v smeri proti Bistrici.

Lupilni stroj je prekratek. Največja dolžina, ki jo zmore, je 134 cm, za našo proizvodnjo pa potrebujemo furnir dolžine 2 metra in več. Potrebovali bi lupilnico, ki bi rezala furnir 2,2 metra dolžine. Zamenjava je potrebna tudi zato, ker je kupljen furnir dražji od domačega.

V zmogljivosti doseganje lupilnice in sušilnika je neskladje. Če npr.: proizvedemo na lupilnici 7 m³ furnirja, kar je delo ene izmene, je to za sušilnik 16 ur dela.

V pripravi sestavljenega furnirja je proizvodnja usmerjena v furnir za furnirske pannelske sedeže in za ploskovno pohištvo, pri katerem je pomemben A program. Furnir tudi sestavljamo za DO Menino in jim tudi opravimo furniranje.

Na Jossovi stiskalnici izdelujemo krivine za modul segmente in razne druge krivine, vendar žal veliko polizdelkov premalokrat. Tako se nam je nabralo veliko modelov za to stiskalnico, a so v glavnem malo uporabljene. Da delo bolj zapolnimo, krivimo masivne pokončnike za kmečke sedeže.

Delo na mali stiskalnici za furnirske polizdelke je posebne vrste in se mora delavka nanj posebej navaditi. Marija Kladnik je izkušena delavka, ki točno ve, kako je treba stiskalnici streči, da bo uspeh dober.

Stiskalnice za furnirske in panskele sedeže in furnirske naslone so še dobro uporabne, čeprav so že tudi dolgo v rabi. Na teh stiskalnicah je premalo dela. Zastoj je tudi v izdelavi rex programa in raznih polizdelkov za stolarno. Stolarna se sedaj bolj ukvarja z izdelavo stolov iz masivnega lesa.

Naši delavci in delavke so vedno pripravljene delati; če vidijo, da so delovne norme realno postavljene in se jih da vsaj nekoliko preseči. Na malih stiskalnicah je to problem, ker je čas sušenja določen in je le malo tistega časa, s katerim bi delavka pridobila pri končnem številu. Nekatere delavke to poizkušajo s skrajševanjem sušilnega časa, a je zadeva hudo nevarna. Polizdelek mora biti določen čas v stiskalnici, da je potem v izdelku dober in trajen.

Velik vpliv pri kvaliteti ima označevanje izdelanih polizdelkov. Zato tako označujemo panskele sedeže in tudi druge polizdelke. Če bo potrebno, bomo tako označevanje pri delavkah še razširili. Potem ima vsakdo do kvalitete drugačen odnos.

V Stolovih oddelkih za vprašanje kvalitete odgovarjajo kontrolorji, vendar je to premalo. Zadeva mora biti urejena od začetka. Za vprašanje kvalitete mora biti prvi odgovoren mojster, ki je vsak trenutek ob delavcu in ga cel delovni čas vidi, kako dela. Mojster mora tudi odgovorjati za pravilno vpisano delo v delovni listek, za porabo materiala in nasploh za organizacijo dela pri svojih delavcih.

Naše delavce zelo zanima, kakšno je stanje v celi delovni organizaciji. Če so zadeve urejene, zagotovljeni osebni dohodki, so delavci mirni in radi delajo. Stanje, ki je bilo pred nekaj leti, pa je močno vplivalo na splošno počutje. Ljudje so bili nemirni, ni jim šlo za delo.

Za samoupravljanje bi v furnirni lahko rekli, da je močno pogojeno s poslovanjem. Ko delavci vedo, da je poslovanje v delovni organizaciji v redu, se močneje zanimajo za posamezne in skupne delovne načrte in so tudi voljni delati v samoupravnih organih. Danes so te zadeve drugačne, kot pred leti. Vse je grajeno na tem, koliko sedanjega in prihodnjega uspeha vidi delavec v našem skupnem delu.

Franc Kemperle, vodja oddelkov grobi rez, struženja in krivilnice:

Velike probleme imamo, ker v obdelavo v grobi rez ne dobivamo dobro zračno suhega lesa, temveč velikokrat les, ki je še skoraj svež. To je predvsem nabavljena roba, ki ne ustreza našim zahtevam. Pred kratkim smo merili vlažnost takega lesa in je bila med 30 in 60 odstotki.

Stol za svojo proizvodnjo ne more pravočasno nabaviti dovolj kvalitetnega lesa. Za les je čedalje večje povpraševanje. Republike se zapirajo v svoje meje in področja. Najboljši les se izvažata, slabši pa pušča za domačo pred-

Razrezovanje desk v kratke kose na nihalni žagi je na prvi pogled zelo enostavno delo, v resnici pa je treba ob vsakem odrezu natančno pogledati, katera dolžina je najprimernejša, da bo kasnejši razred dal dober izkoristek.

elavo. Prišlo je tudi tako daleč, da zasebniki raje debele hlode razcepijo v drva, ker imajo s tako pripravo zelo malo dela in velik učinek, slabšo kakovost pa prodajajo v hlodovnici.

Nabavljen les, pa naj bodo plohi, deske ali že v decimirani obliki, moramo pripraviti za nadaljnjo obdelavo. Razrežemo ga, poskobljamo, obrusimo in čelno zaščitimo, potem pa zopet naletvičenega pustimo, da se osuši do zračne suhosti. Sušimo ga v naši temperirnici ali pa tudi v sušilni komori, pač odvisno od tega, koliko je vlažne. Ti polizdelki so pripravljani za v krivilnico.

Ko smo v Stolu še bolj izdelovali panskele sedeže za kmečke stole, smo vedno slabšo kakovost namenili za te izdelke, boljše pa za izdelke, kjer se je les v celoti videl. Danes je palenskih sedežev zelo malo, proizvodnja je usmerjena v masivne sedeže. Toda kako zadostiti tem zahtevam, ko so zadeve na lesnem tržišču neurejene.

Nekdaj so gozdni delavci les spravljali predvsem v hladnejšem letnem obdobju, danes pa delo poteka skozi celo leto. Gozdnim gospodarstvom ne gre, da je les pravočasno posekan, spravljen iz gozda in dvignjen od vlažne zemlje, temveč delo po svoje razporede. Danes gozdni delavci ne smejo v gozd, če je zelo mraz, če je dež in sneg. Vлага in toplota pa posebno na bukovem lesu kmalu pustita okvare – piravost.

Za dobro nabavo lesa morajo biti proizvodni programi vnaprej znani in kvaliteten les pravočasno nabavljen. Tako pa niti ne vemo, kaj bomo v prihodnje delali; ko pa to vemo, nimamo lesa. Les potem na hitro kupimo in posušimo.

V naši proizvodnji je vpeljana kontrola kvalitete, kar je prav, vendar moramo na kvaliteto gledati od začetka. Ne pa le slabe polizdelke izločevati, ko so že v proizvodnji. Prava pot do večjega reda se mora začeti od začetka, ne pa v sredini.

Hlod mora biti zdrav, pravočasno razžagan in les dan na sušenje. Za zračno sušenje mora biti čas. Potem bo drugače pri nadaljnji predelavi.

Velike probleme imamo s krivljenjem lesa; še toliko bolj, ker krivimo na sodoben način, na visokofrekvenčno gretje, ki zahteva manjši čas. Prav je tako, vendar morajo biti izpostavljeni pogoji. Tako pa veliko polizdelkov konča v predelavi, proizvodni oddelki pa vsak dan znova zahtevajo nove količine lesa.

Za dober razpored lesa in izkoristek imamo v grobem razrezu pojačano predrisalno delo. Za to so usposobljeni delavci, ki v sodelovanju z vodstvom oddelka skrbijo za pravilen razred lesa. Naša proizvodnja zahteva toliko in toliko lep in zdrav kos lesa, vendar jih ni mogoče dobiti. Odpadek je velik in morda nimamo niti preračunano, koliko nas les v končnem izdelku stane.

Naš asortiman je velik. Vedno so na poti novi vzorci. Res smo na tak način prilagodljivejši na trgu, v proizvodnji pa imamo velike težave. Prihaja do problemov, ko ne moremo naprej. Npr.: na zalogi ni 45 mm plohov, 60 mm je tudi premalo, proizvodnja pa polizdelke takoj rabi.

Naši standardi so izgubili na veljavi. Nekdaj je veljalo, da mora biti za 25 mm debelo desko les narezan na 26 ali 27 mm, ne pa tako, kot je danes, da je komaj sveža deska debela 25 mm. Po osušitvi pa ima 23 ali 24 mm in še kriva je. Potem pa dobi iz nje zahtevane polizdelke. Problemi okoli tega vprašanja se ne uredijo in se moramo tudi z našim razrezom na žagi prilagajati drugim debelinam, če ne, ne morejo kupljeni in doma nažagani polizdelki iti v isto serijo.

Premalo vemo, kako delamo. Preveč imamo režije in premalo moči usmerjenih v proizvodnjo. Proizvodnja je prva. Obvladati jo moramo. Zadeve moramo izboljševati, pa se bodo učinki hitro pokazali.

Grobi rez je praktično ves razpored lesa za našo proizvodnjo. Vendar je mišljenje, da je za nas dober vsak mojster. Ko pa se pokaže, da je ta mojster zares dober, je premeščen drugam.

Norme v našem oddelku so visoke, delavci pa jih hočejo še preseči. Tako je tu, kjer poteka priprava in razporejanje lesa v mere in kvalitete, prav za to malo časa.

Premalo se tudi ukvarjamo s kadrovskimi pripravami. Vnaprej pa vemo, kateri delavci bodo šli v pokoj in kdaj. Na primerne zamenjave bi se morali vnaprej pripravljati.

V Stolu imamo uveden dodatek za delavce, ki delajo v popoldanski izmeni. V začetku so nekateri mislili, da bodo sedaj hoteli vsi popoldne delati. Pa je nasprotno. Preveč delavcev dela dopolne in je tako popoldne potrebno delo problem opraviti. Izkorišča se tudi razne socialne zadeve, kot npr.: dodatek za ločeno življenje, v resnici pa tega sploh ni.

Skratka, ukvarjamo se z mnogimi zadevami, vendar premalo prav s tistimi, od katerih je največ koristi, to je praktičen poseg v naše delo in ureditev problemov. Tudi samoupravljanje bi ob vestnejšem odnosu boljše zaživel in imelo v ljudeh večje zaupanje.

Jože Bavdek, mojster v oddelku struženja:

Predvsem nabavljen decimiran les, ki je pripravljen za struženje, je različne kvalitete in dimenzij. Problemi so zaradi netočnih mer. Tiste polizdelke, ki imajo večje napake, delavec pred struženjem na oko opazi, da ne bodo dobri in jih zлага na poseben kup. Potem gre ta les v predelavo. Predelujemo pa tudi slabe, že ostružene polizdelke. Za vse to gre več dela, materiala in so pri nadaljnji proizvodnji problemi. Že itak se včasih z našimi odvzemalci polizdelkov za oddane količine težko sporazumemo. Stružene polizdelke ni mogoče zložiti v skladovnice in jih je zato težko početi. Lahko se zgodi, da pride do kakega problema v proizvodnji tudi drugod, kdo je zares kriv, je pa težko dokazati.

S pripravljanim kmečkih sedežev imamo težave, ker je les prehitro pripravljen. Dokler je bil čas za dobro zračno sušenje, se je lažje delalo.

Starejši delavci, ki so zaenkrat v oddelku v večini, delo dobro obvladajo in tudi norme temu primerno dosegajo. Tak delavec ima običajno dober odnos do lesa, stroja in kvalitete. Z mlajšimi, ki bodo morali nadomestiti sedanje delavce čez nekaj let, bo drugače.

Jožefa Krušič iz oddelka struženih polizdelkov je ob našem obisku delala zadnje dni pred upokojitvijo. Rekla je, da je bila na tem stroju 22 let, v Stolu pa 30 let in pol.

Prihodnji mesec se bomo torej z Jožefo srečali z drugimi novimi upokojenci. Gotovo pa se bo rada spomnila tudi na svoje delovno mesto, kjer je imela redno delo in ji ob marljivosti ni bilo težko.

Oddelek v glavnem dela dopoldne, popoldne pa je kakih 5 ali 7 delavcev. Ob zaključku prve izmene se domenimo, kaj bodo delali in to delo običajno potem tudi opravijo.

Za dobro kvaliteto dela je zelo pomembno dobro nabrušeno orodje. Naš orodjar je dober brusar. Prav tako imamo vestnega delavca za izdelavo vzorcev. To je Peter Prezelj, odličen lesostrugar, ki mu ni noben stružen polizdelek ali izdelek pretežak. V bodoče bo bolj nagrajen. Delo za vzorce je režijsko in je bilo doslej manj plačano, kot redno delo po normi, ki ga ta delavec tudi dela.

Delavci so z osebnimi dohodki v glavnem zadovoljni. Nekaj problemov je bilo, ker tisti delavec, ki normo od svojih sodelavcev v skupini bolj preseže, dobi še dodatno stimulacijo in so mu potem drugi »fovš«.

V našem oddelku je eden od delovnih problemov močan ropot, ki posebno z leti vpliva na duševno stanje delavcev. Z delavci je treba mirno delati in so tako večji uspehi.

Delavci se zanimajo za splošno dogajanje v tovarni, samoupravno odločanje in druge dogodke. Kot v drugih oddelkih se tudi pri nas zgodi, da zaide v delavnico nepravilna informacija, ki jo potem pravilno razložimo in ni nepotrebnih problemov.

Kar se tiče neposrednega dela, bo potrebna obnova strožnih strojev, kdaj kasneje pa tudi montaža števcov polizdelkov, ki bodo delavcem olajšali štetje in včasih tudi negotovost. Lahko so komadi točno prešteti, vendar mora delavec vmes še kaj drugega narediti in poizkušati na prejšnjo številko.

Dругih pripomb na naše delo ne bi bilo. Želeli bi boljši les in čez nekaj let dobre mlade delavce.

V vseh Stolovih oddelkih moramo paziti, da ne bo prihajalo do invalidnosti, ki je velik problem za človeka in za delo. V našem oddelku je veliko invalidov. Nekateri so sem prišli tudi iz drugih delavnic.

C. S.

SEDEM NOVIH UPOKOJENCEV

Kadarkoli smo se pogovarjali s starejšimi ali povsem novimi upokojenci, vedno je bilo prijetno. Mogoče zaradi dveh zadev: ker se je o opravljenem delu veliko prijetneje pogovarjati, kot o treh in pol ali štiri desetletjih dela, ki je pred nami in tudi zato, ker je vsak upokojenc izkušen človek, ki dobro ve, kaj je vsakodnevno delo. Za ta sestavek imamo pripravljene sedem novih upokojencev, ki jih bomo na kratko opisali. To so Jelka Bobošević. V pokoj je šla že lansko leto, vendar se je srečanja ob odhodu udeležila pri ostalih, letošnjih upokojencih. Ostali upokojenci so: Jožica Golob, Ivan Kovačič, Ivan Šarc, Ivan Žurbi, Miha Marn in Milan Štrajhar. Z vsemi je bil pogovor za Glasilo neposreden in po svoje nekaj posebnega. Treba je razumeti, da gre človek le enkrat v pokoj in ni čudno, če se mu tiste dni tudi nekoliko zatrese glas. Vsi upokojenci so povedali, da so bili v Stolu zadovoljni, imeli z nadrejenimi in sodelavci dobre delovne odnose, da imajo ob upokojitvi nekoliko deljene občutke: po eni strani so zadovoljni, da odhajajo v pokoj, po drugi pa jim ob odhodu iz delovne organizacije zares ni vseeno. Stol jim je bil nekako drugi dom, zagotovilo za vsakdanji kruh in tudi mesto, kjer so se s sodelavci pogovorili o pomembnih ali povsem vsakdanjih zadevah. Zapustitev delovne sredine je velika sprememba in je ni mogoče dojeti in se ji privaditi v nekaj tednih.

Jelka Bobošević stanuje v Komendi, sicer pa je doma s Hrvaške in je bila poročena v Slavonskem Brodu. Stanuje v Emoninem stanovanju, družbo ji delajo hčerka in sin s svojimi ljudmi. Jelka je bila 14 let v Stolu, v stolarni, v kovinskem ogrodju in nazadnje čistilka v upravni stavbi. Stara je osemindeset let in je sicer zdrava, muči pa jo revma v hrbtenici, ki je posledica težkega dela in prepriha.

Doma bo Jelka obdelovala zelenjadni vrt, seveda tudi bere in plete.

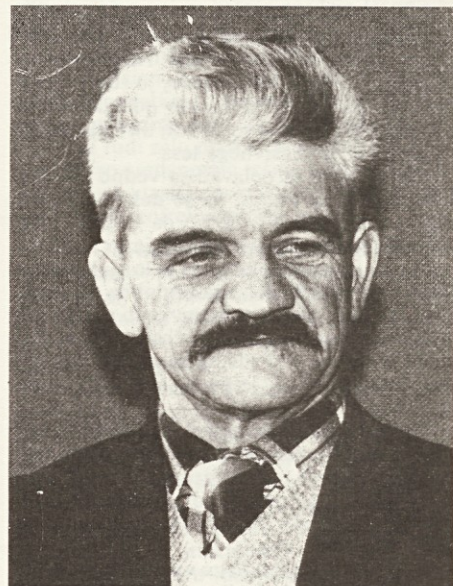

Jožica Golob je v Stolu delala 31 let, pol leta v mizarni, potem pa v furnirni v tozdu 1. Bila je delavka pri sušilniku furnirja, predvsem pa je rezala moker, doma proizveden furnir. Tudi njo boli hrbtenica, ki je prav tako posledica močnega prepriha. Bolecine jo mučijo tudi med spanjem.

Za sodelavce je Jožica rekla, da so dobri, kak manjši nesporazum je bil morda le ob različno doseženih normah, vendar je potrebno za več opravljenega dela bolj delati.

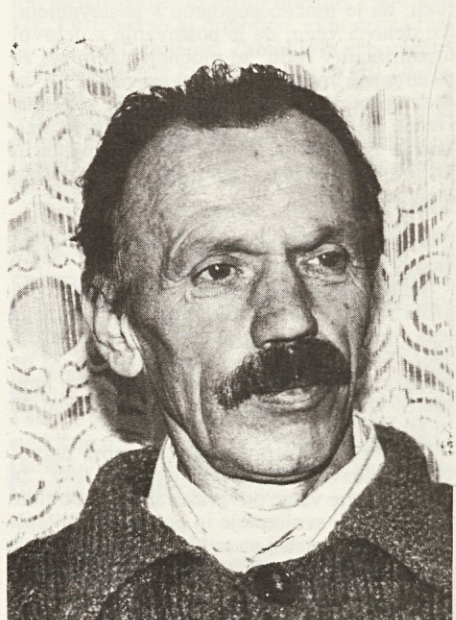
Doma bo delala v vrtu, urejala hišo in pazila na vnučke.

Ivan Kovačič je po rodu Štajerc, sicer pa Motničan. Star je 60 let, srednje postave in zelo prijeten za pogovor. Čeprav se mu vidi, da je vse življenje krepko delal, ima tudi za v bodoče polno delovne volje. Ima nekaj zem-

lje, gozda, seveda vse v bredu, vendar nič ne de. Rekel je, da je lani prosil nekoga s traktorjem, da bi mu zoral deteljšče, pa ni šlo. Kot drugokrat je vpregel kravi in v dveh urah je imel njihov zorano. Marsikaj se da narediti, če se hoče.

Ivan je od leta 1957 delal v motniškem obratu, ki se je potem priključil k Stolu. Najprej je delal z lesom, potem pa s kovinskimi polizdelki. Zadnja leta je delal na bursilki, ali pa tudi kaj drugega, kar je bilo pač treba. Normo je dobro presegal, čeprav je bil mnogokrat po delu doma že pošteno utrujen, ko je prišel v delavnico. Ja, je razlika, če greš iz postelje na »šiht« ali pa z njive.

Ivan Šarc je Šmarčan, preprost in zelo prijeten človek, ki bo sogovornika raje vprašal, če je vse v redu, kot bi rekel kako napačno besedo. Tovarno ima zelo rad. Delal je na dvoru, največji del pa na žagi, kjer je s košem nosil odpadke izpod polnojarmenika. Ivan je vedno gledal, da je bilo pod žago vse urejeno. Če ni mogel v rednem delavniku vse narediti, je šel preje na delo. O sodelavcih ima zelo dobro mišljenje nekatere pa je vzel za prave prijatelje.

V bolniški je bil v vseh 36. letih le nekaj dni, koga je bolel prst. Sicer je skoraj 50 % invalid in tako tudi vojske ni služil.

Ivana smo vprašali, kaj bo delal doma. Pravi, da zaenkrat še ne ve, njegov brat Tine pa se je nasmehnil in rekel, da bodo skupaj že kaj našli. V hiši in okoli hiše je vedno delo, in če ga ljudje skupaj opravljajo, je preje narejeno.

Ivan Žurbi iz Podgorja je vesel, krepak človek, in nihče mu ne bi prisodil, da je že v 61. letu. V Stolu je delal 33 let, nekaj časa pri gradbeni skupini, potem pa skozi na žagi. Zadnja leta je delal na čelilcu. 69. leta je imel težko nesrečo, ko ga je udaril hlod in ga noga še sedaj boli. Tudi kolk ima obrabljen in revmo v rokah. Ni čudno! Če pozimi po celo izmerno prijemlješ zmrznjen les, tudi rokavice ne koristijo.

Žena Marija je bila obiska za Glasilo zelo vesela, saj je tudi ona Stolova upokojenka. Z Ivanom imata prijetno hišico, hlev in nekaj zemlje. Malo bosta delala, malo pa tudi počivala.

Miha Marn iz Klanca pri Komendi je izučeni mizar in je v Stolovi vzorčni delavnici 31 let delal modele in vzorce. Ker ima veliko delovnih izkušenj, je dejal zahtevnejše stole in fotelje. Na delavnico, mojstra in sodelavce

se tudi doma neprestano spominja in pravi, da ritem, ki ga je imel vsa leta, ne gre tako hitro iz človeka.

Miha je zelo miren človek. Živo pa je pripovedoval, kako je delal vzorce, kako so bili določeni roki in kako je bilo s še drugimi zahtevami.

Doma bo sedaj malo drugače. Pogledal bo televizijo, vendar le šport, na filme ne da nič. Ali pa bo šel v gozd, kamor njegova žena, ki je tudi naša upokojenka, zelo rada hodi. Nabirat gobe!

Milan Štrajhar je delavec iz tozda 2. Delovne dobe ima nekaj manj kot 30 let. Še bi delal, pa je bolan. Bole ga noge, hrbet, srce in ima naduho. Pravi, da je v življenju preveč delal. Zgradil je hišo in hodil v tovarno. Pred upokojitvijo in bil leto in pol v bolnišnici. Pa bi rad še delal. Sedaj pa tudi v gozd ne sme sam. Pri sebi mora vedno imeti zdravila, če ne, ni v redu.

Spominja se na stolarno, na tozda 2. Še bolj na nekdanje delo, ko so delavci bolj spoštovali mojstre, material, stroje in imeli lepše delovne odnose.

Vsem sogovornikom se za pogovor lepo zahvalimo. V pokoju jim želimo predvsem zdravja in veliko zadovoljnih let. Ko se bodo ob letnem srečanju pridružili drugim upokojencem, bodo del velike Stolove družine, ki je na teh tleh pustila največ, kar je mogla, svoje delo.

C. S.

Pomladi imamo sonce najraje

Ker je človek sam delček množice, je te ljudi včasih težko videti. Vendar pa pride le kdaj do tolikšnih kontrastov, da si zaželi prijeti za pero in to na nek način zapisati:

Če opazujemo naše krajane, so običajno zelo dobre volje na plačilni dan, posebno če je povrh tega dne še lepo vreme.

Na neki petek letošnje zgodnje pomladi pa ni bil plačilni dan, dan pa je bil tak, kot si ga človek lahko samo želi. Bilo je sončno, da so žarki skoraj zasipali tudi severne dele hiš in dreves in toplo, da je bilo v avtomobilu prevroče.

Tisti, ki so šli zgodaj zjutraj na delo, so bili v plačih in bundah, tisti, ki so se vrteli okoli hiš, pa v samih srcah.

Videlo se je, kaj je prihod pomladi in kako so ljudje naveličani zime in mraza. Vsi so bili veseli. Delavci so hiteli proti domu, kjer so odprli vrata in okna in povabili del popoldanskega sonca k sebi. Takoj tisti hip, pred vsem drugim delom. Morda že jutri ne bo tako lep dan.

Podarim – dobim

Z akcijo podarim – dobim lahko, da nič ne izgubim. Sreča lahko koga še obišče. Javno obveščanje srečneža poišče.

Ne pustimo smučarije v nemar. Ob vrhunskem smučanju pozabi se na denar. Uspehov v smučanju jim želim. Dobrih rezultatov vedno se veselim.

Smučanje je lep šport po svoje. Kdor ljubi hitrost in zavoje. Športni duh mora biti prirojen, s treningom do podrobnosti naučen.

Ko preštavamo kolajne si sedaj, prve prinesel je Bojan Krizaj, Jure Franko, Boris Strel. Kdo kolajn ne bi bil vesel!

Rok Petrovič je razred zase, ki tudi spada med svetovne ase. V svetovnem pokalu bil je prvi, tudi ostalih uspehov nismo prezrli.

Mlada Mateja Svet, prva smučarka je od deklet. Veliko dosegla je za svoja leta. Še uspehov dosti nam obeta.

Za uspeh vseh v ekipi je zasluga, četudi kdaj ovira jih odjuga. Pri delu vedno so vztrajni, zato uspehi niso le slučajni.

Franc Ravnikar, grobi razrez

Albin Osolnik nam je prinesel tudi tole sliko. Nastala je ob nekem našem obratu. Poleg drugega se vidi, da nekdanji delavci niso imeli tovarniških delovnih oblek, pač pa svoje, take, kot so si jih kupili.

Kljub mnogim pripombam na današnje življenje je šel v preteklih desetletjih razvoj naprej. Le da hitro pozabimo na slabše in si dobro hitro zapomnimo.

Kadrovske spremembe

Delovno razmerje so sklenili:

V Tozdu Sedežno pohoštvo

- Matijašević Tunjo, mlajši oficir, PE 8
- Kvaternik Aleksander, NK delavec, PE 8
- Veršnik Miran, splošni mizar, PE 7
- Menčak Manja, NK delavka, PE 8
- Šterlekar Anton, NK delavec, PE 7
- Žmavc Janja, NK delavka, PE 8
- Gujtman Bojan, NK delavec, PE 7, iz JLA
- Starin Rajko, NK delavec, PE 8, iz JLA

V tozdu Sloga Moste

- Pinčič Marko, lesarski tehnik, iz JLA

V tozdu Tehnične storitve

- Hribar Marjan, NK delavec, iz JLA

V skupnih službah

- Sikošek Franc, VK mizar, kadrovski sektor

Delovno razmerje so prekinili:

V tozdu Sedežno pohoštvo

- Barišič Mira, NK delavka, PE 6
- Pestotnik Niko, lesar šir. profila, PE 8, v JLA
- Mamić Mirko, NK delavec, PE 4, v JLA
- Cimerman Stanislav, obdelov. lesa, PE 7, v JLA
- Topolovec Peter, NK delavec, PE 4, za dol. čas
- Zgonc Marija, NK delavka, PE 7, upokoje-na

V tozdu Ploskovno pohoštvo

- Mlinar Alojz, lesarski tehnik

V tozdu Kovinsko in oblazinjeno pohoštvo

- Povše Ivanka, NK delavka, PE 5, upokoje-na
- Zorman Janez, VK mizar, PE 5, upokojen
- Semprimožnik Anton, NK delavec, PE Motnik, v JLA

V tozdu Sloga Moste

- Čurić Vlado, NK delavec

V tozdu Tehnične storitve

- Šarc Franc, KV električar, v JLA

V skupnih službah

- Škrjanec Matija, PK stroj. mizar, splošni sektor, upokojen

Oddelek za delovna razmerja

ALI JE PRVOMAJSKI ODDIH UŽIVANJE KAR TAKO?

Marsikaj se je že spremenilo, marsikaj se spreminja, marsikaj se bo še spremenilo. V zadnjem času smo se nekako že navadili, da predvsem na slabše. Tudi prvomajski oddih izgublja na svojem pomenu, na svoji posvečenosti, v pravem pomenu svoje naravnosti.

Kmalu bomo otrokom pripovedovali, kako je bilo nekdanj ob 1. maju, prazniku dela. Z veliko pozornostjo prebereš še sam Voraščev Prvi maj in tudi sam ga razumevaš vedno težje. Ne zaradi vsebine, ampak zaradi poletnega žara, zaradi ideje, ki sije iz njega, zaradi tiste ga rdečega nageljna, ki je bil nekdanj ponos v gumbnici delavca. Pripoveduješ otrokom, kako smo nekdanj hodili v Kamniško Bistrico;

kakšno skrivnostno moč je skrival v sebi prepovedani praznik v času med obema vojnama; s posebno spoštljivim odnosom se spominjaš pripovedi očeta, deda, svoje prejšnje generacije, ki je v prazniku dela našla vso svetost in pripadnost enemu ljudstvu sveta – proletarcu, ki ni imel pravic, a si jih je želel priboriti, tudi s krvjo, če je bilo treba. Z veliko časovno distanco, v katero je nujno vpeto tudi čustvena razrhljanost, prebiraš pripovedi starejših delavcev, revolucionarjev, borcev, takšnih in drugačnih naših ljudi, ki so v nekaj desetletjih zrasli iz hlapcev v gospodarjenje najrazličnejših rangov in . . . In potem naenkrat obnemiš . . . Prvomajsko cvetje, zastave, dela prosti dnevi, popivanje v Kamniški Bistrici, osnovni življenjski moto, prirujen po orientalskem vzoru: Samo enkrat živiš! Kaj človek, kaj delo, kaj medsebojni odnosi, glavno je dobro preživeti slabe čase, glavno je preslepiti sodelavca ob drugem stroju, glavno se je zabavati in na tekmah zmagovati.

V ušesih ostane misel enega izmed naših poštenih politikov, ki je ob nedavni smučarski evforiji izjavil: Imamo vse zmage sveta, v vseh pomembnejših športih imamo vodilno mesto, pozna nas ves svet . . . K temu je treba dodati samo še eno podobno uspešnost – uspešnost v gospodarjenju . . . Ne da bi zmanjševal v svojem premisleku pomembnost iger, ki mamijo človeka že od pradavnine, pa se je vendarle smiselno, verjetno precej bolj smiselno, ustavljati ob boju za prvi del človeškega obstoja, ob boju za kruh. Zdavnaj smo že prerastli tiste osnovne zahteve, ki so želele samo nasititi lačna usta, zdavnaj smo prestopili vse tiste prepreke, ki so danes doma samo še v literaturi kot dokument nekega slabega časa, zdavnaj smo že zavrgli vse tiste enobarvne povojne parole, ko smo bili že srečni, da je bil mir, da je imel človek možnost delati, da je bil človek človeku vsaj znanec, če že ne sodelavec.

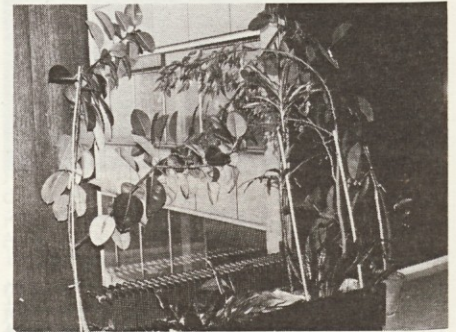
Danes nam prvi maj govori v drugi luči. Svet hiti naprej, mi pa že močno zaostajamo za preostalo Evropo, katere del smo bili tudi v najslabših pogojih bivanja; poceni se razprodajamo ob potrebi za izvoz za vsako ceno, ker nam teče voda v grlo; postajamo vse bolj servisni del evropskega ljudstva, ki vidi svojo zadnjo veliko priljubljenost, da se tujcu priklanja do tal v turizmu zaradi trdne valute, ki nam je krvavo potrebna. Toda prav delavec je bil od nekdanj tisti, ki se je zavedal, da njegove roke in glava lahko spreminjata svet v dobro, da ima še vedno pravi odnos do dela in lastnine, da še vedno lahko z dobrim zgledom nekaj malega premakne vsaj v miselnosti sočloveka. Ponos, ki so ga imeli delavci v preteklosti, vse bolj izgubljam. Izgubljam, ker se premalo zavedamo, da si s svojim delom ne kupujemo samo vsakdanjega preživljanja, da ni glavno preživetje, da ni cilj življenja životarjenje za vsako ceno; ampak da tudi tisti čikaški delavci, ki so izgubili življenje že leta 1888 za boljše življenje, niso imeli v mislih samo skrajšan delavnik, boljše pogoje, večje mezde, temveč predvsem človeka dostojno življenje. Zunanje razmere se spreminjajo, oblike se prelivajo druga v drugo, toda vsebina bi morala vsaj približno ostajati ista, podobna, morda celo enaka: Današnje zahteve so drugačne samo na zunaj, v bistvu pa gre za osnovno poanto v človečnosti, ki se je zavedamo vedno manj. Človek postaja vsak dan bolj samo prežvekovalec jestvin, uživalec takšnih in drugačnih dobrin, največkrat pa preprosto dvigne steklenico in si reče: Samo enkrat živiš, danes se bomo napili, danes se bomo najedli do sitega, vse drugo pa mi je figo mar. Ves stoletni trud, vsa preteklost, ves boj proletariata, velikokrat zapisan s krvjo, pa ostaja ob strani, kakor da ga ne

bi nikdar bilo. Je to prava resnica ali pa je v navidezni in vse opravičujoči naglici nočemo videti?

Prvi maj bo minil, spet bodo zabrnili stroji, zastave bomo pospravili, prerekali se bomo okoli norm in plačilu po delu, glasovali na kongresih in se malodušno strinjali s tistim, kar nam bodo povedali tisti, ki so nad nami. In vse bo teklo spet naprej. Žal . . .

A vendar ni bil že čas, da bi bil delovni oddih kaj več kot telesna sprostitev in uživanje kar tako – na pamet – in po dolgem in počez. Morda res še ni prišel tisti prepotraben trenutek, ko se bo treba srečati s samim seboj na poti navzdol in se pogledati samemu sebi v oči.

Brez pretiranega pesimizma pa so takšni prazniki vedno bolj podobni prvomajskemu cvetju v snegu . . .

V upravni stavbi imamo postavljene razne okrasne rastline. Za nego skrbijo čistilke, pa tudi druge delavke, vsem pa dajejo kanček sprostitve in stik z naravo.

Les je naravni material s takimi lastnostmi. Ob obilici izrednih funkcionalnih in estetskih lastnosti ima tudi take, ob katerih je potrebno uporabiti pravo strokovnost, da jih pravilno rešimo.

Ob sušenju se les krči, kar se lepo vidi na dveh, posebej za ta prikaz narejenih primerkih. Čim večja je mera lesa, tembolj je ta pojav pri-soten.

»V Stolu so delavci, ki jim ni bilo nikoli težko delati in so vedno radi hodili na delo. Zato je bilo tudi njihovo življenje lažje in prijetnejše.«

»Od prvega do zadnjega v mesecu je težko delati, po osebni dohodek pa je tako prijetno priti.«

Z upokojenci je vedno prijetno

Ob raznih pogovorih z delavci drugih delovnih organizacij, okoliškimi in tudi oddaljenejšimi krajanji velikokrat nanese beseda na naše upokojence. Vsi priznavajo, da je Stol vzor za dobre odnose s svojimi nekdanjimi delavci in si tudi vsako leto nekajkrat vzame trenutek časa za tiste ljudi, ki v tistem času odhajajo v pokoj. Prav je tako in upamo, da bomo to delovno in tovariško sodelovanje tudi v bodoče obdržali.

Če bi se tudi z novimi delavci lahko tako natančno in naravnost pogovarjali o delu in raznih naših problemih, potem bi bilo delovni organizaciji marsikaj prihranjeno in uspehi večji. Praksa je že velikokrat povedala, da to ne more biti, in v nekem delavcu red, trajno voljo do dela in predanost skupnim interesom, ustvari čas.

Kako prijetno se je pogovarjati z našimi starejšimi ljudmi, ki dela niso jemali kot vsakodnevno obveznost, ki je morda še nekoliko neprijetna, pač pa kot prijetno srečanje s tovariši, s katerimi so vsak delovni dan skupaj preživeli. Pri tem so skoraj pozabili na norme, na to, da mora biti ob dveh »ših« narejen. Vendar kljub temu ni bilo problemov. Najbolj zadovoljni so bili, ko so napravili kvalitetne izdelke in teh vedno zadosti. Prav v tem pa je glavni namen našega prizadevanja.

Ko se vsakikrat pogovarjamo z našimi novimi upokojenci, se vidi, da jim je bilo dobro opravljeno delo zares glavna skrb in se drugače ne bi dobro počutili. Ob teh preprostih, vendar najpomembnejših življenjskih spoznanjih in prepričanjih se mladi delavci lahko veliko nauče.

Sredi aprila smo se v upravni zgradbi prav o tem pogovarjali s štirimi novimi Stolovimi upokojenci. To so Marija Zgonc, Ivanka Povše, Janez Zorman in Matija Škrjanc.

Marija Zgonc je v Stolu delala 28 let. V montaži stolarne je opravljala razna dela. Čeprav je že v pokoju, še vedno vsak dan misli na tovarno, na sodelavce. Rekla je, da so bili odnosi dobri. Če pa je prišla vmes kakšna beseda, je zaradi denarja, ne zaradi dela. Stol ji je bil všeč in z veseljem je delala.

Ivanka Povše je izredno mladega izgleda, čeprav je po letih v 51. Delala je v strojni mizarni, v skladišču lesa, v odpremni skladišču v stolarni in sedaj v tapetniški delavnici. Delala pa je tudi na žagi v Stahovici.

Rekla je, da je tudi njej dolgčas po sodelavcih, čeprav so morali krepko prijeti za delo. Doma bo delala na vrtu, na njivi in skrbela za mamo, ki jih šteje že 86.

Janez Zorman je visoko kvalificiran mizar, izredno natančen in odločnega govorenja. Z njim ni težko delati. Delal je v strojni mizarni in sedaj 16 let vzorce v neserijski. Med delom je spoznal veliko današnjih zahtev in se z vsemi močmi vključil vanje.

Tudi Janez ima veselje do dela na zemlji. V najem si je vzel košček zemlje in si kupil mali kultivator, s katerim bo zemljo obdeloval. Rekel je, da je bilo njegovo dosedanje delo zahtevno, za vzorce se je vedno tudi mudilo in sedaj želi spremembo.

Matija Škrjanc je bil vratar v matični tovarni. Star je 60 let, v Stolu pa je bil 38 let, od tega 28 let v strojni stolarni in 10 let vratar. Povedal je, da pri delu ni imel težav, čeprav se tam, kjer je veliko ljudi, dogode razne stvari. Vedno je pazil, da je bilo delo dobro opravljeno. Posebno sedaj, prve tedne, mu je bilo o tovarni dolgčas, rekel pa je, da se bo privadil tudi na novi način življenja.

Vsem štirim našim novim upokojencem želimo prijetno življenjsko jesen, zdravje in zadovoljstvo.

C. S.

Tudi v aprilu smo se sešli z našimi delavci, ki so se v Stolu zadnji upokojili. Srečanje je bilo v upravni stavbi, ob prisotnosti predstavnikov delovne organizacije in neposrednih vodij in sodelavcev novih upokojencev.

Kot je glavni namen življenja dobro delo, je ob izpolnitvi družbene norme napravljena zelo dolga življenjska pot.

S prijatelji na grebenu

(TEKST IN FOTOGRAFIJE FRANC STELE, 1986)

Ko je sonce najvišje, se najdemo na grebenu. Vsak s svojo podobo, vsak s svojo besedo in pogledom. Veter in sneg, oblak in modrina, tišina in jek oddaljenih plazov. Samota nam sega v roke in sanje segajo v brezkončna obzorja. Vse je blizu in daleč, vse v brezprostoru. Vse je zdaj in hkrati večno . . . Turška gora in Rinka s Kamniškega sedla.

Tudi Babe so tu, že od nekdanj stoje na robu, ne vedo kam. Kljubujejo viharnim godbam in zrejo gor v boko velike Planjave in tja čez v Ojstrico.

PREŠERNOVA DRUŽBA LJUBLJANA, Opekarska 4/a

RAZPISUJE

deset denarnih nagrad za najboljše poverjenike v letu 1986 v skupni vrednosti 360.000.- dinarjev

in VABI K SODELOVANJU

nove poverjenike – honorarne sodelavce za prodajo in zbiranje naročil za knjige.

K sodelovanju vabimo večje število honorarnih – predvsem mlajših in komunikativnih sodelavcev vseh poklicev, ki imajo radi lepe slovenske njige in jih želijo širiti med bralce.

Poleg posameznikov v tovarnah, krajevnih skupnostih, knjigarnah, knjižnicah, šolah in drugih ustanovah lahko postanejo poverjeniki Prešernove družbe tudi osnovne organizacije sindikata, krajevne konference SZDL, društva in drugi, ki so pripravljeni zbirati naročila svojih članov.

Poverjeniki dobe za stroške svojega dela materialno nadomestilo, sorazmerno z vrednostjo zbranih naročil, najboljši pa prejmejo vsako leto še posebna priznanja in denarne nagrade.

Prijave pošljite na naslov: PREŠERNOVA DRUŽBA, LJUBLJANA, Opekarska 4/a, p.p. 9.

NA ROB 1. MAJU

Malokateremu samostalniku je možno pridati tolikšno množino pridevnikov kot samostalniku »delo«. Morda stoji na samem vrhu piramide. Zanimivo delo, težaško, ustvarjalno, fizično, nevarno, naporno, jamsko, strojno... V resnici se razprostira skozi tretjino ali pa celo polovico našega ciklusa štiriindvajsetih ur. Ko zaslišiš besedo delo, je vsakomur jasno, za kaj gre. Tako vsakdanja je in tako pogosto zveni v naših ušesih. Nekateri so človeka po njegovem bistvu označevali kot človeka delavca (homo faber). Delo bi naj bila človeku lastna imanentna dimenzija, ki ga dviga iz vrste sesalcev. Po zaključkih nekaterih bi naj prav delo bilo tista vzmet, ki je človeka tam nekje v davnnini odtrgala iz vrste primatov in ga naredila za misleče bitje.

In kaj je pravzaprav delo? Ko konj zorje njivo, pravimo, da je opravil veliko delo. Ali pa: elektromotor z močjo 2 kW opravi takšno in takšno delo. V resnici gre v teh in podobnih primerih le za anlogije in je temelj vseh takšnih analogij (princeps analogatum) človeško delo. Morda bi lahko rekli, da ko je naš prednik odkril, da lahko z dolgo palico sklesti sadež z veje, je opravil prvo delo. Bistveno pri človeškem delu je, da je um sposoben odtrgati se od enosmerne usmeritve k cilju, in kakor bi rekli s pripodobno, preko ovinka doseči cilj. To je odčitavanje zakonitosti okolice in ravnanje v skladu z njimi za doseg dočlenega cilja. V tem se delo prvega homeida, ki je poiskal oster kamen, ga privezal na kos lesa in ga uporabil kot sekuro, ne razlikuje od dela, ki ga opravlja strokovnjak, ko pripravlja polet vesoljske sonde ali konstruira turbine vodne elektrarne. Če človeka opredeljujemo po njegovem bistvu kot »homo faber«, se človek do danes v resnici ni kaj dosti spremenil, le mnogo bolj je zna odčitovati zakone narave in jih ustrezno uporabljati. Delo je prodor duha v oblikovanje materije. Je ravnanje v skladu s spoznanjem lastnosti sveta, ki nas obdaja. Samo preko dela se rojeva to, čemur pravimo kultura v najširšem pomenu te besede. In kakor je naš prednik v davnnini lahko svojo kamenito sekuro uporabil ne samo za to, da si je izdolbel deblo za čoln, ampak tudi

zato, da je z njo mahnil pripadnika druge horde po glavi, ko se je prikradel v njegova lovišča, tako tudi danes ta ubogi človek konstruira bombe, s katerimi lahko uniči cele pokrajine ali pa poravnja hribe z dolinami kar po celi zemeljski žogi.

Vendar pa poznamo delo in rezultate dela predvsem v njuni preprostejši obliki. Stati osem ur ob stroju in neprestano vtikati enake kose vanj. Mešati cel dan kup malih znakov, ki jim pravimo številke, da na koncu dobiš kupček pravih znakov. Dogovoriti se za prodajo 8000 stolov tja preko luže. Vse te dejavnosti označujemo z eno besedo delo. In če se nam včasih zdijo še tako nepomembne, še tako dolgočasne, vsaka prispeva k izgradnji ali rušitvi našega človeškega mravljlišča. Vsako najmanjše dejanje, za katerega bi rekli, da nima nikakršnega pomena, je vgrajeno v zgradbo kulture. Verjeli ali ne, od načina, kako je bil privit vijak v nogo stola in od točnosti zmnožka skupine nekkih števil, je odvisen dan naše prihodnosti, kajti vsak dan se v zametku skriva že v jutranji zori in vsak plod je na nek način prisoten že v semenu. Naša prihodnost ima temelj v naši sedanosti. Prav je, da imamo enkrat v letu praznik, ko se na delo ozremo z njegovega nasprotja, namreč z nedela, kajti resnica zasije v svojem pravem sijaju šele, ko jo postavimo v luč njenega dialektičnega nasprotja. Morda pa je 1. maj potreben tudi zato, da bi naše delo bilo usmerjeno bolj v izdelavo kamnite sekire za obdelavo lesa, kot pa za pripravo le-te za raztreščenje glave pripadniku druge horde.

Tone Homar

VELESALOM

Sindikalno tekmovanje v veleslalomu je bilo to zimo zaradi prvega termina, ki je bil nesrečno izbran, preložen na nedeljo, 6. aprila.

Izkazalo se je, da tudi ta termin ni bil najboljše določen, saj se je tekmovanje od 350 prijavljenih udeležilo samo 170 tekmovalcev. Pozno izbran datum in pa tudi toplo vreme sta marsikoga, ki je že končal sezono, zadržala doma.

Tako se tudi naši tekmovalci niso tekmovanja udeležili v polnem številu.

Na vseh se je videlo, da je termin prepozen, da so vsi nastopajoči prišli na tekmovanje zaradi lega vremena. Predvsem so prišli tisti, ki redno prihajajo na tekmovanja, ne glede na vreme in čas tekmovanja, ker pač radi sodelujejo na podobnih prireditvah. Vse je kazalo, da se bo tekmovanje začelo z veliko zamudo. Kljub takemu vtisu ob prihodu v Tiho dolino, je članu smučarskega kluba Kamnik uspelo pripraviti tekmovanje do 10. ure.

Tekmovanje se je zavleklo, saj so vsi tekmovalci startali na eni progi. Sneg pa je postal vedno mehkejši, tako da so imeli tekmovalci z visokimi številkami vedno slabše pogoje.

Startali so po naslednjem vrstnem redu: moški nad 56 let, nato so sledile vse ženske od III. do I. kategorije in nato moški od IV. do I. kategorije.

Tekmovanje se je zavleklo čez 13. uro in tako so bili pogoji vedno slabši.

Skromna udeležba z naše strani pa ni ostala neopazna. Tako smo osvojili kljub maloštevilni ekipi eno prvo mesto in dve drugi. Ekipa v III. kategoriji moških pa prvo mesto v sestavi Zupin Jože, Berčič Cene in Balut Cene.

Uvrstitve naših tekmovalcev:
ženske III. kategorija 1. Okorn Anica
II. kategorija: 14. Kočar Dana
Moški:
V. kategorija: 2. Humar Štefan
III. kategorija: 2. Zupin Jože, 11. Berčič Cene, 12. Balut Cene
I. kategorija: 19. Vrankar Robert
Ostalih rezultatov nismo prejeli od Sindikalnega sveta.

Jože Zupin

»Kaj ni nesmiselno, da se vedno vrtimo okoli istih zadev. Po eni strani, da bi več naredili in po drugi strani, kako bi prišli bolje skozi. In če bi se o tem prvič ali drugič pogovarjali, ne pa vedno znova!«

»Včasih dva delavca nista enaka. Eden bo rad delal in mu bo šlo, da bodo z njegovim delom vsi zadovoljni, drugemu bo to vseeno. Končni rezultat pa je vedno seštevek obeh.«

»Delavci med seboj radi primerjajo osebne dohodke. Norme in dela pa ne toliko, ker vsakdo najbolj vidi svoje probleme.«

»Delati je prijetno, če delo človeka zanima, ko vidi, da tudi drugim nekaj pomeni in je viden uspeh. Na ta način je zopet prijetno začeti novo delo. Človeku ni obremenitev, temveč v veselje!«

»Delovna organizacija je izredno zanimiva zadeva. Eni k njej veliko prispevajo, drugi malo. Osebni dohodek pa je razporejen po nekem sistemu, pač odvisno od teže in pomena del, vendar so v njem delavci s svojo voljo in pripravljenostjo na vrhu in spodaj razdelitev.«

»So ljudje, ki ne bi nikoli prišli v tovarno, češ jih življenjski obstoj ne bi sem pripeljal. Ko pa so tukaj, morda le postanejo dobri delavci, ali pa so taki, kot so bili prej.«